

УДК 332.2:332.36

Курильців Р. М.

к.е.н., доцент кафедри земельного кадастру,
Львівський національний аграрний університет

E-mail: kuryltsiv@ukr.net

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ В УКРАЇНІ, ГРУЗІЇ ТА МОЛДОВІ

У статті досліджено методологію Світового банку LGAF щодо оцінки ефективності управління землекористуванням, що включає оцінку юридичної та інституційної основи, планування землекористування, менеджменту та оподаткування, менеджменту державними землями, надання державою інформації про землю, вирішення спорів та урегулювання конфліктів, а також набуття земельних прав. Обґрунтовано, що методологія Світового Банку, яка базується на системі оцінювання ефективності у сфері фінансового управління не дозволяє визначити її інтегральний показник. Запропоновано комплексну систему оцінки ефективності управління землекористуванням, що базується на індексному методі, який дозволяє розрахувати кожен з індикаторів через його складові (виміри) і значення індексу через значення індикаторів та блоків системи управління землекористуванням. Визначено інтегральні показники оцінки ефективності систем управління землекористуванням в Україні, Грузії та Молдові. Складено графоаналітичну модель порівняльної оцінки ефективності управління землекористуванням між цими країнами.

Ключові слова: інтегральна оцінка, управління землекористуванням, індекс ефективності, менеджмент земель, планування землекористування.

Постановка проблеми. Проблема підвищення ефективності державного управління актуальна для будь-якої країни незалежно від рівня її політичного

та соціально-економічного розвитку. Для її вирішення постійно проводяться різнопланові реформи системи державного управління, створенні чисельні критерії визначення ефективності функціонування державних органів [1, с. 2].

Адже, саме ефективність управління, а не природні ресурси є сьогодні ключовим фактором конкурентоспроможності країн у світі [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінки ефективності системи управління землекористування досліджувалися у працях А.С. Попова [3], Н.А. Третьак [4, 5], М.В. Зось-Кіор [6]. Однак, незважаючи на досить обґрунтовані наукові пошуки в даному напрямі, проблема інтегральної оцінки її ефективності залишається не вирішеною та потребує подальших досліджень.

Метою статті є інтегральна оцінка ефективності управління землекористуванням в Україні, Грузії та Молдові на основі методики LGAF.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологія оцінювання ефективності управління землекористуванням LGAF (Land Governance Assessment Framework), запропонована Міжнародним банком реконструкції та розвитку, включає шість основних блоків:

1. Юридична та інституційна основа.
2. Планування землекористування, менеджмент та оподаткування.
3. Управління (менеджмент) державними землями.
4. Надання державою інформації про землю.
5. Вирішення спорів та урегулювання конфліктів [7].

Базові показники структури оцінки управління землекористуванням, описані вище, можна доповнити додатковими модулями показників. Одним з таких модулів, який на нашу думку, необхідно включити в загальну оцінку, стосується набуття земельних прав для цілей масштабного виробництва сільськогосподарської продукції.

Такий підхід дозволяє комплексно оцінити загальну картину. Йдеться про розвиток законодавства і його реалізацію, практику, що застосовується у сфері користування земельними ресурсами різних форм власності та категорій [8].

LGAF була розроблена на основі методології PEFA (Public Expenditure and Financial Accountability). Це система оцінювання ефективності фінансового управління, що була розроблена з огляду на те, що "ефективні інститути та системи управління державними фінансами грають важливу роль в підтримці реалізації політики національного розвитку і скорочення бідності" [9].

Однак, засноване на методичних засадах PEFA визначення ефективності управління землекористуванням не дає можливість оцінити її інтегрально. Для цього необхідно змінити матрицю нормативних оцінок шляхом переходу від показників методики LGAF в умовні індекси (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця переходу від методики LGAF до індексного методу

Метод PEFA	Індексний метод
A	1
B	0,75
C	0,5
D	0,25

Для обґрунтування діапазонів зміни інтегральної оцінки, ми пропонуємо використовувати наступну шкалу ранжування ефективності (табл. 2), згідно з якою виділяють чотири рівні ефективності управління землекористуванням – високий, середній, низький та критичний. Кожному з цих рівнів відповідає свій діапазон оцінки.

Таблиця 2.

Шкала ранжування ефективності управління землекористуванням

Рівень ефективності управління землекористуванням	Діапазон зміни інтегрованої оцінки ефективності
Високий	$1,000 \geq I_i \geq 0,751$
Середній	$0,750 \geq I_i \geq 0,501$
Низький	$0,500 \geq I_i \geq 0,251$
Критичний	$0,250 \geq I_i$

Для розрахунку індикаторів ефективності управління нами використовувався адитивний метод агрегації, що полягає у розрахунку середньоарифметичного значення за формулою 1:

$$I_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n q_i \quad (1)$$

де I_i – індикатор, що формує відповідний блок;

n – кількість показників;

q_i – нормалізовані значення вхідних показників.

Отже, індикатори є рівнозваженими середніми значень вимірів, а індекси категорій управління землекористуванням є рівнозваженими середніми значень індикаторів. Такий підхід, свого часу був застосований для визначення Індексу управління державними інвестиціями – РІМІ [10, с. 14].

Визначення індексу ефективності блоку «Юридична та інституційна основа» проводилось за індикаторами, що наведені в табл. 3.

Таблиця 3.

Визначення індексу ефективності блоку «Юридична та інституційна основа»

ЮРИДИЧНА ТА ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА	
Визнання континууму прав	$I_{ВКП} = 0,600$
Права на володіння сільськими землями визнаються законом.	1,00
Права на володіння міськими землями визнаються законом.	0,75
Права міських груп визнаються на неофіційних ділянках.	0,50
Права міських груп визнаються на неофіційних ділянках.	0,50
Існують можливості для індивідуалізації землеволодіння, і до них є доступ.	0,25
Застосування прав	$I_{ЗП} = 0,625$
Більшість землеволодінь мають визначені межі, а права зареєстровані.	0,50
Індивідуальне майно у сільських місцевостях реєструється офіційно.	0,50
Індивідуальне майно у міських місцевостях реєструється офіційно.	0,75
Права жінок визнаються на практиці офіційною системою.	1,00
Режим співвласників забезпечує ефективне управління спільною власністю.	0,50
Надається компенсація за втрату прав через змінами у користуванні землі.	0,50
Механізм визнання прав	$I_{МВП} = 0,417$
Для визнання претензій щодо власності приймаються недокументовані форми доказів.	0,25
Існує офіційне визнання довгострокового, неоскаржуваного володіння.	0,50
Вимога першої реєстрації не обмежується вимогою сплачувати офіційні виплати.	0,50
Перша реєстрація не веде до значних неофіційних виплат.	0,25
Формалізація міських житлових помешкань є обґрунтованою і доступною.	0,50
Існує ефективний та прозорий процес формалізації володіння.	0,50
Обмеження прав	$I_{ОП} = 0,750$

Обмеження використання міських земель, володіння і передачі обгрунтовані.	0,75
Обмеження використання сільських земель, володіння і передачі обгрунтовані.	0,75
Чіткість інституційних повноважень	I_{ЧП} = 0,500
Формулювання політики, реалізація, арбітраж функціонують як відокремлені частини.	0,50
Обов'язки міністерств та агентств не перетинаються (горизонтальне співпадіння).	0,50
Адміністративне (вертикальне співпадіння).	0,50
Земельна інформація надається усім зацікавленими установам.	0,50
Рівність і відсутність дискримінації у процесі прийняття рішень	I_{РПР} = 0,500
Земельна політика розробляється таким чином, аби залучати усіх учасників.	0,50
Земельна політика охоплює мету рівності, досягнення якої постійно контролюється.	0,50
Реалізація земельної політики визначається, співставляється з перевагами і забезпечується належними ресурсами.	0,50
Постійно ведеться звітність перед державою, що вказує на прогрес у реалізації політики.	0,50

Підставивши показники індикаторів з табл. 3, отримаємо наступне значення агрегованої ефективності «Юридичної та інституційної основи»:

$$I_{\text{ЮВП}} = \frac{1}{6} \times 0,600 + \frac{1}{6} \times 0,625 + \frac{1}{6} \times 0,417 + \frac{1}{6} \times 0,750 + \frac{1}{6} \times 0,500 + \frac{1}{6} \times 0,500 = 0,565$$

За результатами розрахунків можна зробити висновок, що ефективність цієї управлінської категорії характеризується «середнім» її рівнем.

Як бачимо з табл. 3, низькою ефективністю характеризується індекс «Механізму визнання прав». Також, підвищення потребує індекс «Чіткості інституційних повноважень» та «Рівності і відсутності дискримінації у процесі прийняття рішень». Щодо окремих вимірів, суттєвого покращення потребують заходи щодо індивідуалізації землеволодіння, уникнення неофіційних виплат при першій реєстрації земельних ділянок та прав на них, а також можливості визнання претензій щодо власності у недокументованій формі доказів.

Визначення індексу ефективності блоку «Планування землекористування, менеджменту і оподаткування» проводилось нами за даними табл. 4.

Підставивши показники індикаторів з табл. 4, отримаємо наступне значення агрегованої ефективності «Планування землекористування, менеджмент і оподаткування»:

$$I_{\text{ПМО}} = \frac{1}{5} \times 0,438 + \frac{1}{5} \times 0,700 + \frac{1}{5} \times 0,625 + \frac{1}{5} \times 0,375 + \frac{1}{5} \times 0,563 = 0,540$$

Отже, провівши необхідні розрахунки, слід сказати, що дана управлінська категорія характеризується «середнім» рівнем ефективності.

Як бачимо з табл. 4, вкрай низьким за ефективністю являється індикатор «Транспарентності земельної оцінки», адже індекс знаходиться на найнижчому рівні в даній категорії. Також низькою ефективністю характеризується індикатор «Транспарентності обмежень використання земель». Щодо окремих вимірів, суттєвого покращення потребують заходи щодо отримання громадськістю переваг від зміни дозволеного використання землі, а також складові транспарентної оцінки земель, а саме формування прозорого процесу оцінки майна та отримання доступу громадськості до оціночних відомостей.

Таблиця 4.

Визначення індексу ефективності блоку «Планування землекористування, менеджменту і оподаткування»

ПЛАНУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ, МЕНЕДЖМЕНТ І ОПОДАТКУВАННЯ	
Транспарентність обмежень використання земель	$I_{\text{ТОЗ}} = 0,438$
У містах плани використання земель та зміни до цих планів базуються на внеску громадськості.	0,50
У сільській місцевості плани використання земель та зміни до цих планів базуються на внеску громадськості.	0,50
Громадськість отримує переваги від зміни дозволеного використання землі.	0,25
Швидкість зміни використання землі.	0,50
Ефективність процесу планування використання землі	$I_{\text{ЕПЗ}} = 0,700$
Планування землекористування ефективно контролює просторове розширення міста у найбільшому місті країни.	0,50
Планування землекористування ефективно контролює міську забудову у чотирьох найбільших містах країни.	0,75
Процеси планування спрямовані на те, аби впоратися з розростанням міст.	0,75
На сільських територіях дотримуються розмірів ділянок.	0,75
Плани використання для окремих класів сільських земель відповідають реальному використанню.	0,75
Швидкість і прогнозованість застосування обмеженого використання землі	$I_{\text{ОВЗ}} = 0,625$
Заяви на отримання дозволів на будівництво для житлових будівель доступні і ефективно розглядаються.	0,75
Час, необхідний для отримання дозволу на будівництво житлової будівлі, короткий.	0,50

Транспарентність земельної оцінки	I_{ТЗО} = 0,375
Існує чіткий процес оцінки майна.	0,25
Громадськість має доступ до оціночних відомостей.	0,50
Ефективність збору податків	I_{ЕЗП} = 0,563
Звільнення від сплати податків на майно обґрунтовані і прозорі.	0,50
Власники майна, які несуть відповідальність за сплату податку на майно, зазначені у податковій відомості.	0,50
Стягується податок на майно.	0,50
Прибутки від сплати податків на майно перевищують вартість процедури збору.	0,75

Визначення індексу ефективності наступного блоку «Управління (менеджменту) державними землями» проводилось за даними табл. 5.

Підставивши показники індикаторів з табл. 5, отримаємо наступне значення агрегованої ефективності «Управління (менеджменту) державними землями»:

$$I_{\text{МДЗ}} = \frac{1}{4} \times 0,417 + \frac{1}{4} \times 1,000 + \frac{1}{4} \times 0,600 + \frac{1}{4} \times 0,583 = 0,650$$

Таблиця 5.

Визначення індексу ефективності блоку «Управління (менеджменту) державними землями»

УПРАВЛІННЯ (МЕНЕДЖМЕНТ) ДЕРЖАВНИМИ ЗЕМЛЯМИ	
Визначення державної землі	I_{ВДЗ} = 0,417
Право власності держави підтвержене.	0,25
Ведеться повний запис державних земель.	0,75
Відповідальність за управління державними землями однозначно визначена.	0,50
Є достатньо ресурсів для виконання зобов'язань щодо управління землями.	0,25
Громадськість має доступ до реєстру державних земель.	0,25
Ключова інформація щодо земельних концесій доступна для громадськості.	0,50
Обґрунтування процесів експропріації	I_{ОПЕ} = 1,000
Передача експропрійованих земель для приватних інтересів мінімальна.	1,00
Експропрійовані землі вчасно передаються для використання за призначенням.	1,00
Транспарентність та справедливість процедур експропріації	I_{ТСЕ} = 0,600
За експропріацію зареєстрованого майна виплачується компенсація.	0,50
Компенсація за експропріацію виплачується незалежно від реєстраційного статусу.	0,25
Експропрійовані власники отримують компенсацію негайно.	0,25
Для подання апеляцій проти експропріації є незалежні та доступні варіанти.	1,00

Вчасні рішення приймаються стосовно претензій щодо експропріації.	1,00
Транспарентність процесів менеджменту	I_{ТІМ} = 0,583
Операції з державними землями ведуться відкрито і прозоро.	0,25
Збираються виплати за оренду державних земель.	1,00
Державна земля віддається в оренду і/чи продається за ринковими цінами.	0,50

Як бачимо, дана управлінська категорія характеризується «середнім» рівнем ефективності, а її індекс вищий від категорій «Юридична та інституційна основа» та «Планування землекористування, менеджмент і оподаткування».

Такий стан речей пояснюється, в першу чергу, високим рівнем ефективності індикатора «Обґрунтування процесів експропріації». Інші два індикатори «Транспарентність та справедливість процедур експропріації» та «Транспарентність процесів менеджменту» характеризуються «середньою» ефективністю. І, насамкінець, індикатор «Визначення державної землі» знаходиться в діапазоні «низької» ефективності даної управлінської категорії.

До основних проблемних показників (вимірів), які потребують підвищення ефективності відносяться заходи щодо підтвердження права державної власності на землю, наявності достатньої кількості ресурсів для виконання зобов'язань щодо управління землями, а також доступу громадськості до реєстру державних земель. Також, проблемними залишаються відносини пов'язані із виплатами компенсацій за експропріацію земель та отриманням негайної компенсації власники експропрійованих земель.

В свою, чергу, визначення індексу ефективності блоку «Надання державою інформації про землю» проводилось нами за даними табл. 6.

Підставивши показники індикаторів з табл. 6, отримаємо наступне значення агрегованої ефективності «Надання державою інформації про землю»:

$$I_{\text{НІЗ}} = \frac{1}{4} \times 0,750 + \frac{1}{4} \times 0,625 + \frac{1}{4} \times 0,750 + \frac{1}{4} \times 0,750 = 0,719$$

Таблиця 6.

Визначення індексу ефективності блоку «Надання державою інформації про
землю»

НАДАННЯ ДЕРЖАВОЮ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЕМЛЮ	
Повнота реєстру	I_{ПР} = 0,750
Позначення на карті чи створення схеми реєстрових записів є повним.	0,50
Важливі з економічного погляду приватні обтяження записуються.	1,00
Важливі з економічного погляду державні обмеження чи стягнення записуються.	1,00
У реєстрі можна легко вести пошук.	1,00
До записів у реєстрі легко отримати доступ.	0,50
Реакція на прохання отримання доступу до записів у реєстрі є вчасною.	0,50
Надійність записів	I_{НЗ} = 0,625
Стандарти обслуговування публікуються, і за їх дотриманням ведеться контроль.	0,75
Інформація у реєстрі/кадастрі оновлена.	0,50
Економічна доцільність і сталість	I_{ДС} = 0,750
Вартість реєстрації передачі майна низька.	0,75
Реєстр є фінансово стабільним через сплату внесків.	0,50
Існує достатньо капіталовкладень у систему.	1,00
Транспарентність	I_{ТР} = 0,750
Схема тарифів доступна для громадськості.	1,00
Неофіційні виплати не заохочуються.	0,50

Дана управлінський блок має «середній» рівень ефективності, однак він являється найвищим серед усіх блоків. Це пояснюється розбудовою в Україні електронної системи земельного кадастру, що передбачає відкритість публічної кадастрової карти, а також можливості для надання адміністративних послуг.

Щодо визначення індексу ефективності блоку «Вирішення спорів та урегулювання конфліктів», слід сказати, що його розрахунок проводився нами за двома індикаторами - «Покладання відповідальності» та «Незначна кількість конфліктів, які потребують вирішення» (табл. 7)

Таблиця 7.

Визначення індексу ефективності категорії «Вирішення спорів та урегулювання конфліктів»

ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ТА УРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ	
Покладання відповідальності	I_{ПВ} = 0,563
Механізми вирішення спорів є доступними для громадськості.	0,50
Рішення, прийняті неофіційними чи місцевими системами вирішення спорів визнаються.	0,50
Обов'язки щодо урегулювання конфліктів чітко розписані.	0,50
Існує процедура подання апеляцій проти ухвал у спорах.	0,75
Незначна кількість конфліктів, які потребують вирішення	I_{КК} = 0,833
Земельні спори складають лише невеликий відсоток справ, які перебувають на розгляді в юридичній системі.	0,75
Конфлікти в офіційній системі вирішуються вчасно.	0,75
Існує мало довготривалих земельних конфліктів (більше 5 років).	1,00

Підставивши показники індикаторів з табл. 7, отримаємо наступне значення агрегованої ефективності «Вирішення спорів та урегулювання конфліктів»:

$$I_{\text{ВСК}} = \frac{1}{2} \times 0,563 + \frac{1}{2} \times 0,833 = 0,698$$

Як бачимо, цей показник характеризується «середньою» ефективністю, хоча один із його складових – «Незначна кількість конфліктів, які потребують вирішення» знаходиться в діапазоні «високої» ефективності. Отже, для підвищення рівня цієї управлінської блоку необхідно, в першу чергу, вдосконалити індикатори складової «Покладання відповідальності».

В свою чергу, розрахунок останнього блоку управлінської ефективності «Набуття земельних прав» проводився нами за даними табл. 8.

Підставивши показники індикаторів з табл. 8, отримаємо наступне значення агрегованої ефективності «Набуття земельних прав»:

$$I_{\text{НЗП}} = \frac{1}{3} \times 0,563 + \frac{1}{3} \times 0,538 + \frac{1}{3} \times 0,600 = 0,567$$

Таблиця 8.

Визначення індексу ефективності блоку «Набуття земельних прав»

НАБУТТЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВ	
Придбання земельних ділянок	I_{ПЗ} = 0,563
Більшість лісових земель нанесені на карту, а права зареєстровані.	0,50
Придбання землі викликає небагато конфліктів, і вони вирішуються ефективно і прозоро.	0,25
Обмеження щодо землекористування на сільських ділянках землі загалом можна визначити.	1,00
Державні установи, залучені до придбання землі, діють чітко і послідовно.	0,50
Інвестиції у землю	I_{ІЗ} = 0,538
Стимули для інвесторів – чіткі, прозорі та послідовні.	0,50
Механізми розподілу користі від інвестицій у сільське господарство застосовуються постійно і прозоро.	0,50
Переговори між власниками прав та інвесторами ведуться прямо і прозоро.	0,75
Від інвесторів вимагають інформації задля оцінки проектів, що стосуються державних/комунальних земель.	0,25
Для придбання державних/комунальних земель інвестори надають інформацію, яка доступна для громадськості.	0,50
Умови договорів щодо придбання землі чітко вказуватися, так, щоб переваги та ризики були спільними.	0,50
Тривалість процедури для отримання схвалення проекту.	0,75
Екологічні та соціальні застереження	I_{ЕСЗ} = 0,600
Соціальні вимоги щодо інвестицій у сільське господарство чітко визначені і чітко реалізуються.	0,50
Вимоги щодо захисту навколишнього середовища для інвестицій у сільське господарство чітко визначені і чітко реалізуються.	0,75
Наявні процедури економічно, екологічно і соціально корисних інвестицій.	0,25
Дотримання заходів застереження щодо інвестицій у сільське господарство перевіряється.	0,75
Існують процедури оскарження, якщо сільськогосподарські інвестори не дотримуються вимог.	0,75

Даний індекс ефективності складається з трьох індикаторів та характеризується «середньою» ефективністю управління. Як бачимо з табл. 9 найбільш критичними напрямками, які потребують вдосконалення, пов'язані із придбання землі, та вирішенням конфліктів, що виникають з цього приводу у ефективний і прозорий спосіб. Важливим для підвищення ефективності є отримання від інвесторів інформації про проекти, що стосуються використання державних та комунальних земель, а також наявності процедур визначення та

відбору інвестиційних проектів, які є вигідними в економічному, екологічному та соціальному плані.

Таким чином, провівши розрахунок усіх шести блоків, ми провели визначення інтегрального індексу ефективності управління землекористування. Підставивши відповідні показники індексів усіх шести блоків, ми отримали наступне значення інтегральної ефективності управління землекористуванням:

$$I_{\text{ЕУЗ}} = \frac{1}{6} \times 0,565 + \frac{1}{6} \times 0,540 + \frac{1}{6} \times 0,650 + \frac{1}{6} \times 0,719 + \frac{1}{6} \times 0,698 + \frac{1}{6} \times 0,567 = \mathbf{0,623}$$

Отже, провівши усі необхідні розрахунки, ми встановили, що інтегральний індекс управління землекористуванням знаходиться в діапазоні «середньої» ефективності. Серед індексів системи управління землекористування найвище значення ефективності належить блоку «Надання державою інформації про землю», а найнижчий показник стосується блоку «Планування землекористування, менеджмент і оподаткування». Хоча усі вони знаходяться в діапазоні «середньої» ефективності.

Оцінюючи рівень ефективності управління землекористування індексним методом, дозволило нам, поряд з визначенням його інтегрального індексу, отримати показники індикаторів кожного із блоків системи управління, які можуть бути використані для порівняльного аналізу з іншими країнами регіону. Провівши необхідні розрахунки, ми здійснили порівняльну оцінку ефективності управління землекористування між Україною, Грузією та Молдовою (рис. 1).

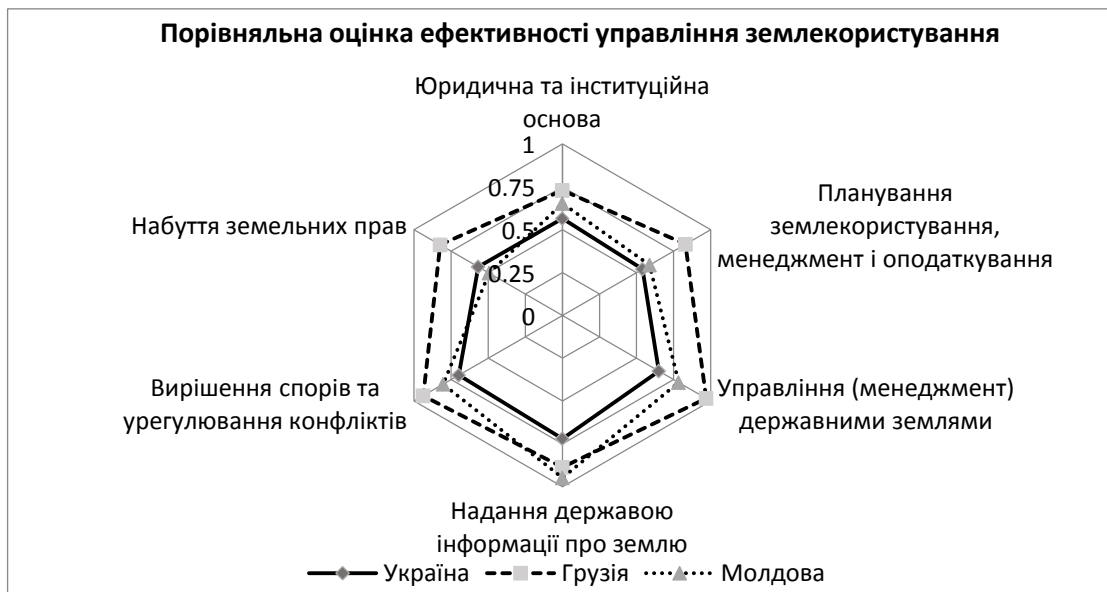

Рис. 1. Графоаналітична модель порівняльної оцінки ефективності управління землекористування (розраховано автором).

Як бачимо з рис. 1, п'ять із шести найвищих індексів ефективності управління землекористування належать Грузії. В свою чергу, за блоком «Надання державою інформації про землю» найвищий індекс належить Молдові.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, провівши усі необхідні розрахунки, ми встановили, що найвищий інтегральний індекс ефективності управління землекористування у Грузії - **0,863**, що говорить про «високу» ефективність цієї системи. Трохи нижчий у Молдови – **0,712**. Він характеризується «середньою» ефективністю. Україна ж серед цих трьох країн має найнижчий інтегральний індекс ефективності управління землекористування – **0,623**. Такий стан речей вимагає радикальних кроків у напрямку його підвищення, в першу чергу, у тих сферах, які характеризуються «низькою» ефективністю.

Список використаних джерел:

1. Конституційний процес в контексті особливих політичних ситуацій: зарубіжний досвід (Ефективність державного управління) № 1 // Конституційна

асамблея [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.nbu.gov.ua/asambleya/konst_tradesh_1.html

2. Гройсман В. Б. Вийти з кризи і розкрити прихований потенціал країни / В. Б. Гройсман // Дзеркало тижня. – 2016. – 9 квіт. (№ 13). – С. 2.

3. Попов А.С. Індикатори системи управління земельними ресурсами [Електронний ресурс] / А.С. Попов. – Режим доступу:
http://archive.nbu.gov.ua/portal/Chem_biol/Vldau/APK/2011_18_2/files/11poamsi.pdf.

4. Третьяк Н.А. Підходи до оцінки ефективності управління земельними ресурсами та землекористуванням / Н. А. Третьяк // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. - 2013. - № 1-2. - С. 136-146.]

5. Третьяк Н. А. Інституціональні засади вдосконалення управління земельними ресурсами як економічної функції власності на землю / Н. А. Третьяк // Землевпорядний вісник. – 2012. – № 9. – С. 17-21.

6. Зось-Кіор М. В. Удосконалення системи управління земельними ресурсами аграрних підприємств в умовах глобалізації: монографія / М. В. Зось-Кіор. – Полтава : ПолтНТУ, 2015. – 334 с.

7. Deininger, K., Selod, H. & Burns, T. The Land Governance Assessment Framework Identifying and Monitoring Good Practice in the Land Sector, Washington D.C.: The World Bank. 2012 – 150 p.

8. Вернигора М. Україна исследует эффективность управления земельными ресурсами [Електронний ресурс] / М. Вернигора. – Режим доступу:
<http://sever.lg.ua/2012-06-05-ukraina-issleduet-effektivnost-upravleniya-zemelnyimi-resursami>.

9. Public financial management: performance measurement framework / World Bank, PEFA Secretariat, 2005. – 68 p.

10. Dabla-Norris E., Brumby J., Kyobe A., Mills Z., Papageorgiou C. Investing in public investment: an index of public investment efficiency. Journal of Economic Growth September 2012, Volume 17, Issue 3, pp 235-266.

REFERENCES

1. Konstytuciynyi process v konteksti osoblyvyh politychnykh situaciy: zarubizhnyi dosvid (Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia) № 1 [The constitutional process in the context of specific political situations: foreign experience (Efficiency of Public Administration). Konstytuciyna asambleia. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/asambleya/konst_tradesh_1.html [in Ukrainian].
2. Hroysman V.B. Vyity z kryzy i rozkryty pryhovanyi potencial krainy [Exit from the crisis and uncover the hidden potential of the country]. Dzerkalo tyzhnia – Mirror of the week. Retrieved from: http://gazeta.dt.ua/internal/viyti-z-krizi-i-rozkryti-prihovanyi-potencial-krayini-_.html?page=2&items=28 [in Ukrainian].
3. Popov A.S. Indykatory systemy upravlinnia zemelnymy resursamy [Indicators of land management system]. – Retrieved from: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Chem_biol/Vldau/APK/2011_18_2/files/11poamsi.pdf [in Ukrainian].
4. Tretiak N. A. (2013). Pidhody do ocinky efektyvnosti upravlinnia zemelnymy resursamy ta zemlekorystuvanniam [Approaches to evaluating the effectiveness of land management and land use]. Zemleustrii, kadastr i monitoring zemel - Land management, cadastre and land monitoring. Vol. 1-2, 136-146. [in Ukrainian].
5. Tretiak N. A. (2012). Instytucionalni zasady vdoskonalennia upravlinnia zemelnymy resursamy yak ekonomichnoi funkicii vlasnosti na zemliu / [Institutional fundamentals improve land management as the economic functions of land ownership] // Zemlevporiadnyi visnyk - Land Management Journal. Vol. 9, 17-21 [in Ukrainian].
6. Zos-Kior M.V. (2015). Udoskonalennia systemy upravlinnia zemelnymy resursamy ahrarnykh pidpriemstv v umovah hlobalizacii [Improvement of land management of agricultural enterprises in the conditions of globalization]. Poltava: PoltNTU [in Ukrainian].

7. Deininger, K., Selod, H. & Burns, T. (2012) The Land Governance Assessment Framework Identifying and Monitoring Good Practice in the Land Sector, Washington D.C.: The World Bank [in English].

8. Vernyhora M. Украина исследует эффективность управления земельными ресурсами [Ukraine examines the effectiveness of land governance]. Retrieved from: <http://sever.lg.ua/2012-06-05-ukraina-issleduet-effektivnost-upravleniya-zemelnyimi-resursami> [in Russian].

9. PEFA Secretariat (2005). World Bank. [in English].

10. Dabla-Norris E., Brumby J., Kyobe A., Mills Z., Papageorgiou C. (2012). Investing in public investment: an index of public investment efficiency. Journal of Economic Growth September, Volume 17, Issue 3, pp 235-266. [in English].

КУРЫЛЬЦИВ Р. М. ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ, ГРУЗИИ И МОЛДОВЕ

В статье исследовано методологию Всемирного банка LGAF по оценке эффективности управления землепользования, включая оценку юридической и институциональной основы, планирование землепользования, менеджмента и налогообложения, менеджмента государственными землями, предоставление государством информации о земле, разрешения споров и урегулирования конфликтов, а также приобретение земельных прав. Обосновано, что методология Всемирного Банка, основанная на системе оценки эффективности в сфере финансового управления не позволяет определить ее интегральный показатель. Предложена комплексная система оценки эффективности управления землепользованием, которая основана на индексном методе и позволяет рассчитать каждый из индикаторов за его составляющими (измерения) и значение индекса через значения индикаторов и блоков системы управления землепользованием. Определены интегральные показатели оценки эффективности систем управления землепользования в

Украине, Грузии и Молдове. Составлена графоаналитическая модель сравнительной оценки эффективности управления землепользования между этими странами.

Ключевые слова: интегральная оценка, управление землепользованием, индекс эффективности, менеджмент земель, планирование землепользования.

KURYLTSIV R. M. INTEGRAL EVALUATION OF LAND GOVERNANCE EFFICIENCY IN UKRAINE, GEORGIA AND MOLDOVA

It is explored in the article the World Bank LGAF methodology of evaluation of land governance efficiency that include the assessment of legal and institutional framework, land use planning, management and taxation, management of public lands, providing state information about land disputes and settlement of conflicts, as well as the acquisition of land rights. It is proved that the World Bank methodology which is based on a system of evaluating the effectiveness of financial management does not allow to determine the integral indicator. It is proposed a comprehensive system of efficiency evaluating of land governance that is based on the index method and allow to calculate each of the indicators through its components (measurements) and index values through indicators and units of land governance system. It is defined integral indicators of evaluating the efficiency of land governance systems in Ukraine, Georgia and Moldova. It is prepared semi-graphical model of comparative assessment of efficiency of land governance between those countries.

Keywords: integrated assessment, land governance, efficiency index, land management, land use planning.

Стаття надійшла до редакції 10.12.2016 р.

Авторська довідка

	Українською мовою	Англійською мовою
ПІБ/ Last name, first name	Курильців Роман Михайлович	Kuryltsiv Roman
Науковий ступінь/ Scientific degree	к.е.н.	Ph.D. in Economics
Вчене звання/ Scientific rank	доцент	associate professor
Посада/ Position	доцент кафедри земельного кадастру	associate professor of Land Cadastre Department
Установа/ Establishment	Львівський національний аграрний університет	Lviv National Agrarian University